ՊԱՍԱՔՐԱՆԱՏ – 26 – ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ – 1863

Ամսագրանշան – ՀԱՅԱՍՏԱՆ – ԱՂԱԹՈՒՐԳԱ – ՀԱՅ – ԱՂԱԹՈՒՐԳԱ

Ծն Պիրինձի – Սենե Նումերօ – 515 – Ճուրմանի Էրթեսի – 14 – Սեպտեմբեր – 1863

ՄԵՂՍՈՒՆՔԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Իշխող Մեծանոցը Հանձնարարեց հեր Նոսֆեմ ա Ճուրնա Էրթեսի կիսամեկ տարվան ընթացքում տալ՝

Սենեսի բեյին օրարագ	140	զուրուշ
Ամեր տարեզը քեվրիք	70	»
Իշ տարեզը քեվրիք	40	»

Վեր պիր Նուսքեսում . . . . . Ն

Ցաշքատ իշխեն պեհեր Նուսքեսում փոսմատան. Ամենքը մուսիպլինեն խնդրելի տարեզը խոսեն պեյան օրանուզ։

Իրանումեն պեհեր սրրաք պիր սեֆտեզ 3 դրամ
Իքի սեֆտա իշխեն պեհեր սեֆտարնա . . 2 »
Իրեք սեֆտա իշխեն պեհեր սեֆտարնա . . Սեր
Իրեք սեֆտաման զատեն օրան . մի զատեն ուզատեն իշ.
Նամեն իշխեն տարեցնա բարարեզ օրանուզ։
Ցաշքատան կեզեն մեքրմատ մի իրանումեն բոսմա մեսարիֆեզի . կենտանկենդրեն խզրենե օրանուզ (ինչ մանդատան պեյան օրանուզ։

ՈՒՄԱՈՒՐՈՒ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ, ՊԵԼԷՏԻՅԷ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՎԷ ՄԷՎԱՏԸ ԵՎ ՓՐԱՆՍԻՅԷ ՍԱՅՍԻՐԻՅԻ ՄԻՋԱԼԻՈՎ ՎԱՃԱՌԻՄԸ

ԱՍԻԹԱՆԷ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԹԵԼԵԳՐԱՖ ԽԱՊԵՐԼԵՐԻ

Լ ՕՆԴՐԱ . 21 Էեպրեմբեր .

Օրախրեկ . պուրսայ . Թուռնա . 38—43 . Թայզան 39—43 . Օրեսսա 38—44 . Ռուբա . 26—28 . Մեսսը պուրսայը 27—28 .

Օմանը իրեգրազը . 1858 . 71 1/4 . 1862 . 71 . Գոնսոլիտ . 54 3/4 իլէ գարանտիր .

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԵՃՆԵՊԻՑԷ

ԻՆՍԻԼԹԵՐՐԱ . Դրայլա հազրեթլերի Ամերմանեսաման Ինկիլթերրայա ավաեթ պույուրմուշար սը , վէ Ինկիլիզ զաղեթալերի իգրար խաբրեր քի , պունաան պարգա մեյսանա գոյաճագ հավասիլերի եօք սուր .

ՖՐԱՆՍԱ . Իմբերաթոր , իմբերաթորիչա , վելի ատա , վէ վիբերանեն հեմեն պիր նրաքը քեցլերե վէ ատենիզ համամիարընա ասաղըմշար սը , վէ պու հալտե Ֆրանսասան պիր միհիմ հավասա եօք սուր . շուգառար քի , համամիարա կիմեզան իմբերաթոր ատֆա ատֆա վիբերա մեձլիսի ձելզ իսիպ , զայրեթինե զուհուրի մեմուլ օլան վուգաթի իշեն թալիմաթ վերմիշ սիր .

Ֆրանսա զաղեթալերինե , Միվեյիշ մաատեսի տախի թերբար երեյնձե պիր երեմիկեթ քեսպ իմիշ սիր . Կեօրիհիբ քի , Պապը Ամինեն վերտիի գարարլարան , Ֆրանսա իսրիձիկե նայբրը իսշնուա օրամայրպ , հաթթա . Միվեյիշ գոմբանիասը իլե Մրբը հիբիմեթի պեյնինե հեր Մրբը նե մուգավելե ագա օրնամաշ իսե , ձիմիլինեն սերիան վէ թեմամը իլե իձրասընը մաթքրապ իսեձեքիշ . լաքին սիկեր թերաֆան Ինկիլիզ զաղեթալերի սերբեր քի , պու մուգավելերին քեսֆեսի սեվեթը Ամերիկե թերաֆնան գաչուլ օրնամագ շարթը իլե սիր , իմանի պու գապուլ մանդամ օրմասրը կիպի ձիմիլի պաթը վէ վահի սիր , վէ չինքի Ինկիլիզ սեվեթի , ասլիմա սեվեթը Ամերիկեն հուգուգունու մուհաֆազա իթմեյե մեյալ սը . պու սրբատա Ֆրանսա իլե Ինկիլթերրա պեյնինե աղը մուամելելեր զուհուր իսեպիլիր . պաղբարը տախի , իշեր պու գառար իլերի կիթմեզ , վէ տիբլոմաթլար պունուն տա պիր հիմնիթեսվիյսինե չարե պուլուրլար սեբեբեր :

Ամերիկեն պունարբեն քեսֆեսինեզ պեցիլք սրդգաթ իսեձեք պիր շեյ վար , հեր նե գառար արա արառա զուհուր իսեն մեսելելեր թեսվիյե օլսբ նա թեսվիյե օրմուշ կիպի կեօրինիբ սեզ սեզ , Իրբաստա հիշ պիր սեվեթ սաքերինի վէ ուշանմասընը թեկնելլ իթմեյիպ , հաթթա լահնդաթի սրթրմամագտա սը : Պունաան Իրբրաստա իքի աղմ վէ թեհամմիլ օրնամագ աղբրրդ վար . պիրիսի , վերկի աղբրրդը . չինքի ձիմիլինեն ձենկ հիսեթինեզ կիպի մաարֆը վար , վէ սիկերի ախալուլիթա տուրբունլուզ քի պու թեբրաֆլարա գառար սիրա էթ իթմեքեսե սիր : Հեր քես իդրար իսեր քի , Իրբրա չօգ վագրթ տա հա պու հիսեթեսե տուբրամագ , վէ պիր ուզուն վէ տայիսի սուլհու իսթիրահեթ վագթընա տեսթրես օլմագ իչեն , պու տօլու սիլահլարը պիր քերե պօշաթմագ լազըմ կելեձեք սիր , պու քի ձենկ իլե վէ ուսմուսի պիր ձենկլե վագի օլապիլիր . լաքին պու ձենկ նե վագրթ օրաձագ , նե սեպեպլե օրաձագ , քիմին պաշընտա բաթթալյաձագ . քիմ զալեպե իսեձեք , պունլար տա շինոխսեն քեշֆ օլսնուբ չէյլեր սեյան օրանուզ :

— Ֆրանսալը զաղեթաալինեն պիրինեսե շուվեձ իլե եաղբը սը : Ֆրանսա հիբիմեթի էսկի մուգավելեսեն պաշգա պիր շեյ թանրմայաձաղընը , հաթթա պունլարըն իձրասընը խոթեյեձեյինի Նուպար բաշա հաղրեթլերինե պեյան իթմեյինեն , հաթթա միսիս Լեսեբս տախի Փարիսե օրմայրպ վէ Փարիսե կելմեք տախի խոթեյեձեյինեն , վէ Բրիթանեսե մուդիմ Ֆրանսալը սեֆարեթինե տախի պու մասալսե թալիմաթ կեօնտերիլմեյինեն , արթըգ Նուպար բաշա հաղրեթլերինեն Փարիսե տուրմասը մեմուլ սեյիլ սիր :

====

ՐՈՒՍԻԱ . Իքի մուհիմ մատսե վար պու սեֆա Ռուսիա հագգընտա . պիրիսի Ռուսիանեն իչ սեվեթեթ վերմեյի ձեվապլեն մասալը նե սիր վէ սիկերի , Ռուսիա մեմալիքինե վերիլմեսի վատ օրունան թանրլմաթ նե մագուլ չեյ սիր :

Ռուսիանեն ձեվապը հագգընտա , պիրիսիրինե մուզայիր բեք չօգ հավասլեր վերիլսի . քիմի սեսի քի , Ամերիկայա բեք սերթ , վէ Ֆրանսալը Ինկիլիզ բեք թաթլը ձեվապլար վերիլսի . քիմի պունուն մուզայիրի Ֆրանսալա վերիլեն ձեվապ զայեթ սերթ սիր սեր : Պազբարը սեր քի պու ձեվապտա , Լեհլիլերե բեք չօգ իմիթիազաթ վերիլեձեք սիր , վէ պունունլա պերաբեր սաղ Ռուսլարա տախի , վէ պազբարը իտտաա իսեր քի , Ռուսիա հիբիմեթինեն ֆիքրինտե , իմիթիազաթեն կեօչիեսի վէ խայալաթը տախի եօք սուր , վէ տահա պին սիբլիս լագբարբար :

Պիզեր հենիզ ձեվապը կեօրմեսիք , լաքին թեյսիրի ումմեմեն կեօրիլսիս . շու քի , ֆօնսալար եիքսելսի , ձենկ լագբարբարը պաթթը , վէ զաղեթալերտե Ռուսիայա եվվելքի գառար խուսուսեթ գալմասը : Տիկեր թերաֆտան , թելեզրաֆ շու գառարընը խաղեր վերսի քի , Ռուսիանեն ձեվապընտա հիշ եենի պիր շեյ եօք սուր , Ռուսիա հալա էսկի խառատասընտա սը , վէ իշեն մեսուլյեթինի տախի իսղերինե ալը :

Պու պիրպիրինե միլթենագրս հավասլերի պիրպիրի իլե իմիթիզաձ իթմիրմեք իշեն , պաշգա պիր շեյ տեյեմեյիպ , իրա կեչենի տեսիսիմիզ , Եանի շու քի Ռուսիա տեվվեթինեն մութալագա իքի մուամելեսի օրմագ կերեք սիր . պիրի աշքեար , պիրի կիզլի , պիրի բեսմի , պիրի զայրը բեսմի , վէ իհթիմալ սրը քի օ պիր տեվ լեթլերին տե պեցլե սիր : Աշքեար օրան մուամելեսինտե , Ռուսիա զայեթ սերթ , վէ Էհլիլերե հիչ պիր իմ թիսալ վերմեյեձեք կիպի կեօրիհենիբ քի Էհլիլերը եիբզ ալըպ , տահա իլերիսինե սեյիրատեսիներ . լաքին կիզլի մուամելեսինտե , շիսպեհեսիզմ քի , Ռուսիա տեվվեթի , սայրը տեվլեթլերե Էհ հագգընտա բեք չօգ մուաֆիյաթ վէ իմիթիյազաթ վատ իթմիշ սիր . Ֆագաթ Էհլիլերին սիլահը էլեն պրրագմասը շարթը իլե : Պունլար ասրմրզեն , տեվվեթլերե մեձպուր իթմիրասի բօլեթիգա խիտեսերի սիր . վէ էյեր վուգուաթեն հիսսեմեն օրաձաղ իսեք , ահալիլեր իշեն պեցիբ հիսսե ալմագ պիր շեյ սիր . շու սեպեպտեն քի , Ռուսիա բատտա պիր թագըմ տեվվեթլերին ահալիլերի հիբիմեթ իշլերինե գահրմայա սեբեհլեթ քեսպ իթմիշ օրըշմայա սեբեհլեթ քեսպ իթմիշ , պիր մեսելե զուհուր իթմասի կիպի , շեցլե եա պեցլե օրմալը սրը տեյի զաղեթալերը , բեսալեթլեր , մեձլիսլեր վէ սայրը մուամելաթ իլե հիբմ իթմեյե գալգըշըպ , էքսերիա ահալենին պու մագուլե հիբմերի , տեվլեթլերին իշլերինե կելմեսինտե , պեցլե իքի մուամելեյե մեձպուր օլսրլար , պիրի աշքեարատան ահալի իշեն , վէ պիրի կիզլ խաեն քեֆեսիլերի , վէ էյեր իշլեր պու ուսուլ իշլեն . վէ էյեր իշլեր պու ուսուլ իսղեսե կիսեբսե , տեվլեթլերին մեյատանա ջբգարարգելարը բեսմի վորտագալարտան , իշլեն սահիհինի աշնամագ բեք կիձ պիր քեյֆիյեթ օլաձագ սրը :

====

ԱԼԵՄԱՆԵԱ . Պու ձանիպատեն զաեթ աղբը խաղերլեր կելմիշ սիր . պու խաղերլեր սահիհ իսե , Ամանն հիբիմեթլերի Տանիմարգա թատարբուֆնաա պուլունան Հոլշթայն տուգալըզնա ասքեր սեվք իմիմեյե գարար վերմիշլեր սիր : Պունա մուգապիլ Հուեա տախի սեվահիլե եիրմի պին ասքեր էնտիրմիշ սիր : Հոլշթայն տուգալըզնա Ալեմանեա ասքերի կիրախի կիպի , Հուեա տախի Տանիմարգա իլե իթթիֆագ ահանա մեսինի իմզա խոխուպ , հեմեն մեղքիբ եիրմի պին ասքերի Տանիմարգայա վէ օրատան Ալեմանեայա սօգաձագմը :

Իրբրաբը ալեվլենտիրեձեք գըզբեբ ձրմ պու մեսելեսեն մի զուհուր իսեձեք աձաղ . իլերիսե կեօրիսրիսը :

====

ԼԵՀ . Լեհին կիզլի հիբիմեթի պիր իլանանամ նեշը խոխուպ , Լեհլիլերը հագգընտա Ռուսիանեն զուլմունու , վէ Լեհիսթանեն հուգուգունու , վէ Լեհ միլլեթինին իլա նիհայե մուհարեպեյի սեվամ իսեձեքինի պեյան իթմիշ սիր : Պու իլանանամ Ֆրանսալեն բեսմի Ամերիքեօր զաղեթասընա տախի տերձ օրունմուշ սուր :

Կեչենե իթալիան Օրսինինեն իմբերաթոր Նաբոլեոնուն էսմրինե պիր նեվի խուսմարա իլե գասա իթթախի միսիլլիս , պու տեֆա Լեհբաթխեը օլան Պարշավիասա տախի Ռուսիանեն Լեհիսթան գոմանատանը

Իրանումեն պեհեր սրրաք պիր սեֆտեզ 3 դրամ
Իքի սեֆտա իշխեն պեհեր սեֆտարնա . . 2 »
Իրեք սեֆտա իշխեն պեհեր սեֆտարնա . . Սեր
Իրեք սեֆտաման զատեն օրան . մի զատեն ուզատեն իշ.
Նամեն իշխեն տարեցնա բարարեզ օրանուզ։
Ցաշքատան կեզեն մեքրմատ մի իրանումեն բոսմա մեսարիֆեզի . կենտանկենդրեն խզրենե օրանուզ (ինչ մանդատան պեյան օրանուզ։

ՏԻՒՐ ՏԸ ՄՕՆԹԱԼԱՆ ՊԵՐ

Ֆրանսա ասրզատեկեանընտան պու միհեթերեմ զաթքն իսմի վէ թեէլիֆաթը , էհրը բօլթիգա վէ քիմաստեթ էյիսեն մանլամ սիսբ : Օթուզ սենեսեն պերիս , Գոսթոլքլքի վէ Բօմա քիլիսեսինի գավլեն վէ ֆիլեն պիզարաձանե մուհաֆազա իթմեքեսե վէ քիլիսե բեխիսինեն բեք պեցիբ թեչեքքիրլերե նայել օրմագտա օլ տուզանան , վէ քենոխսի միսսին վէ իհթիար , վէ մեսելեսի սիսնեեվիյեսեն քեֆֆը եեա իթմիշ պիր զաթը սիսթիսե սրֆատ պուլունտուզանան , պու սեֆա Պելճիգատա պիր ձեմիյեթեսե վագի օլան նութգու , զայեթիսլզայե սրդդաձա շայեան սրը :

Կեչենե հաֆթա սեվալը Իրբրաբա հագգընտա եաղբրղմբզ պահնալն մանալի տղնաշբլար իսե , սեմեք իսթեսինք քի , Իրբրաբանեն շիմոքքի հուգուգունք քի , Իրբրաբանեն շիմոքքի հուգուգու վէ ուսուլ իլե . Գոսթոլքլքը վէ Բօմա քիլիսեսի աշքեար եասասա աշքեար սեյիլ իսե , կիզլի պիր մուխալիֆեթեսե սիր , վէ պիրի ս պիրինի շիմրիթեսինք , եասիրաս իքինի տա

ձենեբալ Պերիկե պեցլե պիր գասա օրմանուշ իսե սե , խուսուսպա բաթթալյալպ ձենեբալա պիր քեսեր օրմամբզ սրը :

====

ՐՕՄԱ . Պու կանատե , Բօմատա պապը ասայիսլ հաքեր վուգու . պուլմագտա սրը : Հիբիմեթը բուհանեյնեն թեշիլզի իլե , եենի իթալիա գրալյեթինե կիրնատեն կիրնե զատեսեթ հատրը օրատուզանան իշլեր ս տերեձեձլերե կելմիշ սիր քի պալիպա իթալիատա օրան Բօմա գոնսոլսրրնա , վէ Բօմատա օրան Սարտանեա գոնսոլսրրնա եօլ վերմեձեք սիր : Սարտանեա սեսքի , չինքի Բօմատա իթալիա գոնսոլսրը պու իսմ իլե անրմագտա սրը :

— Գարանեալ Վիդար հազրեթլերի Լեհլիլերին սրյանեթինե պիր նութգ իթմեյինեն , պու նութգատա վագի օրան ապվլյամեսեն սոլսրը , Ռուսիա վէ Բրուսիա էլչիլերի բրոթեսթո իթմիշլեր սիր :

Իշթե պեցլե Բօմա հիբիմեթինեն էսկի վէ շիմոքքի բօլթիգասը . կեչենե հաֆթա Իրբրաբա ահվալի հագգընտա եաղբրղմբզ պահնը թատատիգ իթմեքեսե սիր :

Պու հալի Բօմա հիբիմեթինե պիր սաղիմ գասգահեթ տատ խոնեն վագատա չօգ սուր , լաքին Բօմա պու եասա իսղերինե պինա օրմնուպ , պու եասա իսղերինեսե էպեսի օրամագ սրը :

Ամմա Բօմա պահթար սենեձեք . պու տա պիր էֆքեար սրը . լաքին զերբրե ձիմամ տախի էսինե , Բօմանեն պահթար օրատուզ , սահիհ պիր Բօմալը զեհնինե կիրմեմեզ : Այնքր պու տա գասգահեթ իսե , սիմնեատա էպեսի գասամաղը սեյեն քեսֆիֆեյի միլլեթլեր սե պեցլե պիր գասգահեթա հիսեսատ սրբլար :

0
0
0
0
0

հանդերձեալ։ Ամենայն ինչ ի Քրիստոսէ։ Ամենայն ինչ ի Քրիստոսէ։ Ամենայն ինչ ի Քրիստոսէ։ Ամենայն ինչ ի Քրիստոսէ։

ԱՌՈՒՍՏԱՅԻՆ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Ամենայն ինչ ի Քրիստոսէ։

Ամենայն ինչ ի Քրիստոսէ։

Ամենայն ինչ ի Քրիստոսէ։

Ամենայն ինչ ի Քրիստոսէ։

մեթլու էֆենտիմիզ հազրեթլերինին, մերհամեթը սենիյելերինե տեֆայը սանիտե միլլեթճի տիր։

«Միլլեթտաշլերիմիզե կելտիքտե, ճիւղեի պիր ֆելաքեթտե տայիմա էմտալ իւ ագրանընա տեսեթկիր օլան պիր միլլեթին սեխավեթինե, պուն-տան պեցիւք պիր վեսիլե թագտիմ խոմեյիզ։»

Խիւտավենտիկեար սանճաղը (Պրուսա) վալիսի Նեվրես բաշա հազրեթլերինին վուգուու ինֆիսալինե մեպնի, Մալիյե նազիրը էսպագ թեվֆիգ բաշա հազրեթլերի Պրուսա վալիսի նասպ իւ թայեին պույրուլմուշ տուր։

— Լվգաֆը Հիւմայուն նեզարեթը ճելիլեսի, մեճլիսի վալա ազասընտան ութուֆեթլու Ֆերիտ էֆենտի հազրեթլերինե.

— Մեճլիսի վալա աղալրը Շամը շերիֆ վալիսի սապրգ տեվֆեթլու Մեհեմմետ Լմին բաշա հազրեթլերինե.

— Նագընտա պիր Ինկիլիզ թիւճճար վաքօրու, Զերբեսլեր իշին խայլը պարութ վե շեշհանելի թիւֆենքլեր, վե պիր բիվայեթտե պաղը կեօնիլլեր ասքեր հիյեթինտե էշխաս տախի կեօթիւրիւպ, Թրապուզան սուլարընտա Զերբեսլերե թեսլիմ մուվաֆֆագ օլմուշ տուր, վե պու խուսուս իշին պաղը եէրլի գայրգլար տախի գուլանըմրշ տուր։ Պու խուսուս Մուտիա հիւքիւմեթինե վե խուսուսի իլե էյալաթը Դավգասիյե գայիմմագամը Կրան Տիւք Միշելե ազիմ էնտիշե վե զայլե վերմիշ տիր. ջիւնքի Բուսլար Զերբեսե հիճիմ իթմեք իւզրե պեցիւք թեսարիքեսաս իմիշլեր, վե Զերբեսլերին պու վեճհ իլե սիլահլանմալարը իշլերինե կելմեմիշ տիր։

Կրան Տիւք Միշել, քեյֆիյեթե վագֆի օլսուգտա, Զերբես սեվահիլնի կեօղեթմեյե թայեին օլունան ինճե ասնանմանընե գօմանասընը աղ իթմիշ տիր, քեզալեք գարատա պիր ճենեբալ. վե սեֆարեթ մարիֆեթի իլե տախի քեյֆիյեթի Պապը Ալյե բրօթեսթո իթմիրմիշ տիր տե-նիր։

—Զըգան բաղար կեճեսի, սասթ պիր պուլուգ գարարլարընտա Աղապ գաբուսունտա Բրապ Մուսթաֆա նամ քիմսանե սիղարա իշմեքտե վե պաղըրըպ ջաղրմագտա իքեն, Զըմրշկեղելի զապթիյե օն պաշլար տախի սեսինի քես տեյիւ թեմպիհ իթմեսինտե, մերգում Մուսթաֆա Խալիլ օն պաշլար պիր պրչագ իլե 3 եէրինտեն վուրուպ էօլտիւրմիւշ վե ֆիրարե եիւզ թութմուշ իսե. Ռիւշվեք ջիֆթլիք ճիվարընտա տերատեսթ օլունարագ, Պապը զապթիյեյե կեօնտերիլմիշ տիր։

— Զըգան ջարշամպա կիւնիւ, պերպեր հաճի Կարապետ ֆամիլեասը իլե Աբմաշա կիթմեք իւզրե Իզնիմիտ վաքօրունա կիրեր իքեն, հեր նասըլ իսե օն իւչ եաշընտա պիր գըզ ջաճուզու տենիզե տիւշտիյինտե, ջաճուզու գուրթարմագ իշին էհլի տախի տենիզե աթըլըյօր. Կարապետ էքիսինին տենիզե տիւշտիյինիւ կեօրտիւքտե, գուրթարայըմ խիւլեասը իլե քենտի տախի տենիզե աթըլըյօր իսե տե, ջօճուգ իլե էհլինի աֆերլերի գուրթարըպ, քենտիսինին էօլիւսիւ պիլե պուլունմայօր։

—Կեչեն սալը կեճեսի Պեյօղլունտա Սիմիթճի սօգաղընտա պիր միւնաղաստան տօլայը գասապ Իբեթրյու, սապըգալը կիւրուհինտեն գասապ Բասգօ տապանճա իլե վուրուպ էօլտիւրիյօր, վե քենտիսի տախի տերտեսթ օլուպ զապթիյեյե թեսլիմ օլունմուշ տուր։

— Զըգան ջարշամպա կիւնիւ, Խասքեյ վաքօրլարընը պիրինին գազանը բաթլայըպ, իւչքիչի խաշլանմրշ վե պունլարըն թեատավիսի իշիւն Պումպարխանեյե կեօթիւրիւլմիւշ օլտուգլարը իշիթիլմիշ տիր։

—Աերայը Հիւմայուն միւսավվերի օլուպ, Բարիս սեֆարեթը սենիյե-սինտե տախի մեմուրիյեթի օլան Ռուբեն Մանաս էֆենտի պու սեֆա Ասիթանեյե ճելպ օլունմուշ տուր։ Մումայիլեհ զաթը հազրեթը Շահանենին մուշամմա իւզրինե եաղը պոյա իլե թասվիրինի ալբպ, պատեհու ֆօթօղրաֆ եա լիթօղրաֆ իլե թեքսիր գելընտաճագմը։ Վ ապաա զալիպա պեցիւք Նաբօլեոն կիւնիւնտե Ռենեթմեքեան Սուլթան Սելիմ Սալիս խան հազրեթլերինին էօյլե պիր մուշամմա թասվիրի, Բարիսե կեօնտերիլիպ, շիմտի Վերսայլ միւզեսինտե պուլունտուղունտան, վե պու տեֆա միլլեթտեն Ռանիկ Ալբամեան նամ տիրայեթլիս պիր քիմսե պուսնուլեթօղրաֆ իլե թեքսիր իսիւպ, Սիթանեսե, Զուհաճը խանընտա, Փարիզ զազեթասը օտասընտա տսիժըմագտա օլսուղունտան, Սիթանեսե պու պեցիւքլիքտե վե պու թեմիզլիքտե լիթօղրաֆ մահսուլու կեօրիւնմեմեսինտեն, վե Իբրոբատա տախի պեցիւսի նատիր օլսուղունտան, Համինմեյե շայեան պիր թասվիր տիր։

ՖԻԼՈՊԷ

513 Նո-Ֆերօան պագիյէ։

Մօրե պու հալսե օլսուղու հալսե, Բէբէն պունուն մուզայիրի. կեահ սինիր տիթրեմեսինե կեահ պունուան հասըլ օլան հէրլաք հիյեթինե կիրիֆթար օլուր տուրբուրբուտու։ Բէնտիսինե պիր շեյ սիվալ օլունտուղու կիպի, նե աէյեճէյինի շաշբրըպ, վե ահալիսեն պիր իմտատա վե պիր մերհամեթ նիսաղ իսէր միսիլ իւ, եաշ իլե միւլեմմա կեօզլերինի սեյիրճիլերե չեվիրիպ, կեահ գարըսընը օրթայա գօրուտու, կեահ սեօրթ էվ լասընը. կեահ գօրգուսան տիլի թութուլուպ, բեբելեյերեք նե սեցլեսիսի ազնաշըրմագ լասը։ Պատաֆհամը եօգ տուր պենիմ, սիւշմանլասրը պենի զայ իթմեք իշիւն պիր շեյթան տուղաղընտա սիւշիւրսիւրեր, իրմիմ խասպերիմ եօգ տուր պաղըրը լասը, վե գուվվեթի քեսիլիպ պայլամշ կիպի սանտալեասը իւզրինե տիւշեր գալը լասը։

Ֆիլեսքիսե կելտիքտե, պու հասպիսին տիմանը մուհաբեմեսե կեօսթերտիսի թասվիր իւ հարեքեթինին թասրիֆի մուշքիլ պիր քեյֆիյեթ տիր։ Պաշընը զայեթ եիւքսեք թութուպ, սեօրթ թերաֆե մաղրուրանե պիր պագըզ, վե ֆաթիհանե պիր կիւլիւշ լե. արգասասշարընը կեօնահեօն իշտերեթլերե խսթիհզա խիւպ, զանն իսէրսին քի, հապասասթընը պիր շերեֆ սասա իսէրսի քենտինե. կեահ մուգալ իսլեսե պօղուպ մեճլիսի կիւլեսիւրմեք, կեահ հաքիմանե նուբեգլար խիւպ աֆեբինելեր պեբլեմեք. կեահ մանիւմաթ թասայրպ տապիգ մեսելելերե կիրիշմեքլե քենտինի մեճլիսե, պեն սեզ պիր պեցիւք սասամմ, կեօրիյօրմուսունուզ. ամնամմագ ֆիլիլինտե հիսեթլերե կիրեր վե պիր պեցիւք ուսթալըգ իթմիշ օյունպաղ կիպի, ահալինին էլ ջրփմասընա պեքերտի վե վագասա հաքիմլերտե պեցլե պիր հապասասթե էլ վուրանլար տախի պուլունտու, վե հեր պիր շեյթանի ազվիյաթընա, Ֆրանսա բերլերինտեն, խալիսանե պիր կիւլիւշ իլե հագգ վերենլեր կեօրիւնտիւ։

Ա՛յաղա գալգտըղը կիպի, հեր քես կեօղիւքլեր վե թեսասթրօ տիւրպինլերի իլե նազարը տրգգասթլարընը Ֆիլեսքինին իւզրինե չեվիրիրլեր խտի. լագըրտը խտեճեյիմ տեյի պիր իշարեթ թիթոխի կիպի, հեր քես, սուսուն, սուսուն. Ֆիլեսքի լագըրտը խտեճեք, սըրա Ֆիլեսքինին տիր, ըհիս հազրեթլերի, սըրա Ֆիլեսքինին տիր, պաղըրըլար ըսը։ Պեցլե պիր պեցիւք զաթըն ազգընտան ջզգան լագըրտալրը պիր հարֆընը զայպ իթմեք իսթեմեզլեր խտի։

Պեցլե պեցլե Ֆիլեսքի հինի մուհաբեմեսե տախի մաղրուրլուգ ճինեթի իլե գասարտը, գանը էլլերի իլե, սրգըշարրաճագ էլ արայրպ, էլ վերենլերտե պուլունուրտու։ Մահպուպեսի Նինա Լասավ սեյիրճիլերին իշինտե, կեօրիւնիւր պիր եերտե օթուրտուլմուշ օլսուղունտան, պուսնուն իլե գաշ կեօզ, վե տայրը սրբրգ իշարեթլեր էքսիք օլմազ ըտը, հասրլը Ֆիլեսքինին հեր հիյեթի, պենի կեօրիւն, պենի ազնայրն, պանա տրգգասթ խսին տեմեքտեն պաշգա պիր շեյ տեյիլ խտի։

Պու տիմանտա զանն խտերսին քի, հաքիմ Ֆիլեսքի խտի. շահիսլերի խթեր սեօյլեթտիրիր, խսթեր տուտուրուրուտու. հիւքիւմեթ եերինե քենտիսի կեչիպ, տիվանընն բեիսլիի քենտի էլինտե կիպի խտի։ Ալշհասրլ պու հապասե, օլունմատրգ միւսասատ գալմատը։ Պաղեն նասրլ նշան տլընը օլսուղունու թարիֆ իթմեք իշիւն, գօլունտա թիւֆենք խտիպ, վե բեիսե տօղրուլթուպ, թուրթալըմ քի բեիս էֆենտի, ճենապին պիր եօրտեքսին տեր խտի, կեահ Բեբենի մասխարա խտիպ, պու պիչարե պաղը իգրարե մեճպուր օլսուղունտան։ Գօրգմա Բեբեն, գօրգմա տեր խտի, եէտի այ տրը. տօղուրտաճագ վագըթլարընը տրը, տե պագալըմ, տեր խտի։

Պու տերեճե սրբրգլըղա կելմիշ քեն, Ֆիլեսքի Մօրենին եիւղնե պագամագ ըտը. վագտա անը գամագ լար ըտը, լաքին մասխարա իթմեյե ճեասրեթ խտեմեզ խտի. Բեբեն խե, զաֆը թասրընտան Ֆիլեսքինին էլինտե պիր օյունճագ կիպի օլմուշտու։

Բենտի հագգընա կելտիքտե. Ֆիլեսքի տեր խտի, պեն տիւնանընն էն պեցիւք գապասհաթլըսրըմ, վե պագալըմ պու գատար պի կիւնահրընը գանընը, էօլմեքլե էօտեյեպիլեճեքմի. ըսքին լիսանեն պու թագրիրի վերտիի հալտե. գալպինտեն էմին խտի քի քենտիսի ասֆվ օլաճագ, վե էօլիմտեն գուրթուլաճագ։

Իշթե թերաֆկիրլեք նեֆսանիյեթի, վե պու թերաֆկիրլեքլե մեՀլուֆ օլան Լուի Ֆիլիպ հիւքիւմեթի. քենտինե խասամ օլան պիր թերաֆը քիրլեթմեք իշիւն պու գատար ալչագլանտը վե պու գատար միւպեմեզել օլսու։ Լաքին հիւքիւմեթ պու էտալեղը գապուլ իթմիսի հալտե, հանալըղը գապուլ իթմիսի հալտե, պու պիրարտա տավա օլան զեվլաթտան պիր իսայլըճասը տախի. գաթիլլին վե հաքիմլերինին պու իրլթքեսապընը աշիքեար եիւզերինե վուրուպ. Ֆրանսանընն նամուսունու վեգպե խլեսիլեր։

Տավանընն պեթ թերաֆը Բեբեն վե Մօրենին մուհաբեմեսի տիր. պու ելքի զաթ հագգընտա Ֆիլեսքինին տեմեսիսի գալմատը. վե հաքիմլեր գօլայճա ինանըպ տավանընն խիւլասասընա գարար վերիլլի։

Տավանընն խիւլասասը տեսիսիմիզ պու տուր քի. արթըգ սիվալ ճեվապ գալմայրպ. ավօգաթլար պիրպիրի իլե սեցլեշիր վե մեճլիս տիրեր։

Իպթիտա Ֆիլեսքինին ավօգաթը քելամե ազաղ խիւպ, էօղր գապուլ իթմեզ պիր հապասասթե պիմեճպուրսեք թերաֆ տուրաճաղընտան, շումապտե պիր նուբեգ խլեսի։

«Ֆիլեսքի, ագըլը, իշկիւզար մուրիֆեթլի վե իշե եարար պիր տատամ ըտը. էյեր հիւքիւմեթ նիզամընտա օլսա, պեցլե պիր տատամ ամ գալմազ ըտը, վե ամ գալմասրը հալտե, պեցլե պիր հապասասթ ամէլ իթմեզտի։ Իմտի Ֆիլեսքի զարուրեթտեն վե մեյուսիսեթինտեն պու գապահաթըն սահիպի օլմուշ տուր, վե զարուրեթ վե մեյուսիսեթինին սեպեպի տախի Ֆրանսա միլլեթ ճեմիսեթինին ուղունուղ պիր նիզամ ալթընտա պուլունմասը տրը։» Պուսուրու տա պունա միլեթաալիգ սեօհպեթլեր խտի։ Ֆրանսա բերլերի, քի պիւթիւն հիւքիւմեթ թերաֆտարլարը խտիկեր ավօգաթըն պու սեօհպեթինտեն մեսրուր գաթըն պու սեօհպեթինտեն մեսրուր օլամայրպ, հաթթա պաղը ինֆաալ ալամեթլերի տախի կեօսթերտիկեր. Ֆիլեսքի էօմրիւնիւն, պու միւտահենճիկեր էլինտե օլսուղունու էյիտեն պիկեր խտի, իմտի քենտիսի օնլարսան ալատե միւտահենճի գօրու. քենտի ավօգաթընը քենտի թերպեսի վե քենտի տուտուրտու, վե էօյլե կեօսթերտի քի, հիւքիւմեթին հիշ պիր գատահաթը եօգ տուր, վե պու հապասաթե սեպեպ քենտիսի Ֆիլեսքի տիր, վե պու ֆիլիլ իլե, տղաքգլըղըն սօն տերեճեսինե տե եեթիշմիշ օլտու։

Արտա կելտի, Մօրենին ավօգաթը միւսիւ Տիւբօնա։ «Պագընպիր քերրե Ֆիլեսքինին սրբրգլըղընա, վե Մօրենին աղբրլըղընա, տրգգաթ խտին պիրինտե կեօրտիւսիւնիւզ արսըզըրը, վե տիկերինտե կեօրտիւսիւնիւզ մահճուպկեթե, պու տա քիֆայեթ իթմեզսե, վեզն խտին Ֆիլեսքինին եաղնարընը պիրի պիրինե միւթեհադ ըս շահատեթլերինի, պունարընն քեսֆֆեսի կեօսթերիր քի, տեսի, Ֆիլեսքինին պու հապասաթա մութլագա պիր շերիքի վար տրը, քի հենիւզ կիպ խտի տիր, վե Ֆիլեսքի օնուն ատընը մեյատանա վերմեք խսթեմեզ. Մօրեյի օ կիղլի ատամըն եերինե գոյմուշ տուր, վե Ֆիլեսքի վե Նինա Լասավ Մօրենին թելեֆինե գարար վերմիշլեր տիր։» Միւսիւ Տիւբօն օ գատար ուսթալըգլա պու պահսը իլերիս եիւրիս թիս քի, տինեյենելեր պեհնինտե կերեյի կիպի գելլ իւ զալ պաշլարպ, իրլա շաս սօն քելամարը ճիւմլեյի միւթեհայիր խլեսի։

«Պիր ավօգաթ գապահաթլըսընա ատահպեթ իթմեքլե, զանն խտերսինիզ քի վաճիպեյի զիմմեթինի թեմամ իթմիշ մի օլսուր. եվվեթ, էյեր գապահաթլըյը էօլիմտեն գուրթարմագտա։ Լաքին գուրթարմասընը գաղը կիպի. ավօգաթին պաշգա պիր վաճիպեյի զիմմեթի տահա վար. պենիմ իշիւն, էյեր Մօրե գաթլե հիւքմ օլսուր խսե. պիւթիւն էօմրիւմտե հեր կիւն Ֆիլեսքինին ա կիղլի արգատաշընը արայրպ պուրմաղ իլե ուզրաշաճաղըմ։ Վե սիզ հաքիմ էֆենտիլեր, գօրգմաղ մրսընրզ քի, Մօրենին պաշընը քեսարրտիքտեն սօզրա, պելքիմ պեն տե մուվաֆֆագ օլսուր, վե ահինի գապահաթլըյը կեթիրիր էօնիւնիւզե ամթարսամ, վե նե վագըթ, նե վագըթ քի Մօրե գաթլ օլունմուշ տուր։»

Բեբենին ավօգաթը միւսիւ Մարինին քելամարը տախի. հաղրը մեճլիսե աղ թեյսիր իթմեսի. պու ավօգաթ խիժամը քելամընտա շեյլե չաղրրը։

«Շադ օլսուն Ֆիլեսքի. ֆիւթուհաթը իսե միւշերրեֆ օլսուն Ֆիլեսքի, հեմ նիշանտե օլմայաճագ. չիւնքի հագգընտա պու գատար ալագա, պու գատար թեվֆիճիհ պու գատար նեվազիշ կեօսթերիլիր. ահ, բեք աշքեար տրը. իսթերսինիզ քի Ֆիլեսքի մուզաֆֆերլիսեթլե մագթեելեյե կիթսին, ըսքին պեն մեմուլ խաերիմ քի, ատապը ումուսիկ պու ալչագլըղա գարշը բրօթեսթո խաճեք. վե սիզ (հաքիմ լերե սեօնեբեք) վե սիզ իշլեսիսինիզ գապահաթլըն ճեզասընը պուլաճագսընրզ, վե էյեր խամինիզ կելեճեք սեվլերե գալաճագսա, տայիմա լանեթլե եատ օլաճագ։»

Պաշգա ավօգաթլար տախի սեցլեսի. Նիհայեթ Ֆիլեսքի այաղա գալեգլպ պիր նուբեգ տա օ սեցլեսի, վե քենտինի գապահաթլը կեօսթերիպ, հիւքիւմեթի ատիլ կեօսթերսի, շիւսպեհսիզ աֆվ օլմագ իւմիտի իլե։

Իրթեսի կիւնիւ, 15 փետրուար. 1836. հաքիմլեր հիւքմլերինի իլան իթմիլեր։ Ֆիլեսքի, գրալ էօլտիւրենլերին գաթլինե (1), Մօրե վե Բեբեն ատեթա գաթլե, Պուարօ ելիրմի սենե բրանկայա, վե Պեշեր սերպեսթճե սալը վերիլմեյե հիւքմ օլունուլար։

Խիրամը ԼԵԵՃԵ Ա՛ՃՄՈՒԹԱ։

---

(1) Գրալ էօլտիւրենլերին գաթլը իլե, ատեթա ատամ էօլտիւրենլերին գաթլինտե օլան ֆարգ շուտուր քի, գրալ, եախսատ անա պատա էօլտիւրենլերի, սիսահ պիր էօրթիւ իլե մագթելեյե կեօթիւրիւրեր վե ճելաստա թեսլիմ խտերլեր. վե ճելատա գաթլին իլը եվվել սաղ կինի քեսեր, վե սօղրա պաշընը. պու ճիւմլե իլե պու սօն ատեթ չիմտի գալգմրշ տրը. ըսքին սիսահ էօրթիւ հալտվար տրը։ ֆագաթ կլ քեսմեղեր։

. . . . . Խմբագիր Մեծամուայը Հայատիս լրագրին

. . . Տէր

Վիեննայի Միխիթարեանց մեծարոյ միաբանութեան ռեօրէնութեամբը ի Թրիէստ հաստատուած բարեկարգ վարժարանին մէջ երկու տարիէ հետէ աշակերտելով, խնամատար և Տնօրէն և ուսուցիչ կարգեալ խոհական և պատկառելի Հարց ոչ միայն ուսանողաց դիտութիւն և լեզու տալեցնելու այլ նաև մաքուր և ընտիր բարոյական սիղուներ հաղորդելու աւելի քանը և փոյթ ունենալը ես ինքս չէ թէ ականատես այլև արդեամբ վայելող գտնուելուս համար, այս անգամ Կոստանդնուպոլիս վերադառնալու՝ նոյն Վարժարանին կարգաւորելու ընթացքին և կանոնաւոր դաստիարակութեան և բարոյական կրթութեան և թէ նիւթական պիտոյից պարզ և վայելուչ կերպիւ մատակարարութեան վրայօք փոքր յօդուած մը ուղղեցի առ արդր Խմբագիր Մասիս լրագրին, որ իր հրատարակելիք թերթին մէկ խորշը նոյն յօդուածս դնելու շնորհ ընէ, որպէս զի իմ ներքսագէտ սրտիս առ նոյն մեծարոյ միաբանութիւնը ունեցած խորին յարգանաց և շնորհակալութեան հաւատիքս այս միջոցաւ նուիրեալ, փանդամայն և ապրայնոցս մէջ մտաւորական և բարոյական կրթութեան փոփոխող համազգի հոգւոյս ձիրգ և ասպգ տեղեկութիւն մը տալով, թէ առ նոյն մեծարոյ միաբանութեանը և թէ առ ազգային հոգւոյս ունեցած պարտաւորութիւնս թէև ոչ լիովին գէթ փոքր ի շատէ հատուցում մը ըրած համարուիմ։

Յօդուածս արգդ Խմբագրին ընդունուելու յարմար չի տեսնուելով, հրատարակման արժանաւոր չեղաւ, չգիտեմ ինչ պատճառաւ, արդեօք իր թերթին մէջ անպարագրելի բան մը երևեցաւ, մեր գրութիւնը նորին մանրանկատ տեսանելիացը, բայց ինչ կողմանէ, որովհետև յօդուածս ըստ դրելոյ համառօտ և ըստ առութեան ոչ անբերելի իմն էր։ Արդեօք Պ. Իւթիւճեանը ինք Հայապգի ըլլալով միայն ազգիս տեսչական դպրոցաց վրայ խօսիլ ուխտեր է, և մեր յօդուածը անտեսչական վարժարանի մը համար գովաբան տեսնելով կամք չըրան ուխտադրուժ գտնուելու. բայց Վարդի Պէպէք գիւղը, Պատ. Նախագահ Կ. Հայրիկի տնօրէնութեանը տակ կրկին բացուելու Ռոպէրդեան վարժարանին վրայ գրելը ուխտին համաձայն է։

Արդեօք ծանուցման տողին երկու զրէ վճարքը մեր կողմանէ տրուելուն ապահովութիւն չունէր, թէպէս որ կոստարկալ ապահով է Ռոպէրդեան Վարժարանին Տնօրէնութենէն անպակաս մնալուանդ թէ տանապատիկը առնելու։ երբ բերանովը գովութեամբ կըսուարդրէ նոյնը ի լուր ազգայնոց որով իրեն ուրիշի վրայ կարծեօք կամ մակամատութեամբ զրպարտածը իր անձին վրայ ճիշդ կ'ապացուցանի թէ գրիչը և մամուլը օտարի վարձեր է։

Բայց այդ մասին իր ներքին միտքը պարտիկելու համար նոյն Վարժարանին բացուելը հրատարակելուն անպատեհութիւնը յայտնող նամակն որ իր թերթին մէջ կը գրէ. որպէս զի կարծել տայ իրեն համար թէ՝ այն մտքովն է որ գոյժարանին շահ ըլլայ ինչ միջոցով ըլլայ նէ ըլլայ. բայց եթէ այս միտքս ունենայ նէ մեր յօդուածը ինչու պիտի շանցանէ։

Ահա այս տարակուսելի ընթացքովը տեղի կուտայ մեզի Պ. Մասիսը կարծելու թէ այնպիսի նիւթական պատճառներու համար չէ մեր յօդուածը չընդունելը. այլ մէջի նշանակուած իմաստը դրպած է խղճին. բայց որը. մինթէ Վիեննայի միաբանութեան Հայոց Վարժարանին մէջ սահմանած բարեկարգ և կանոնաւոր ընթացքը. եթէ ուսանելեաց կարգին նկարագիրը. եթէ բարոյական կրթութեան մասին հոկողութիւնը. եթէ խնամատարաց զգուշաւոր պաշտպանութիւնը. եթէ պիտոյից վայելչապէս մատակարարութիւնը։ Եթէ՝ որ մեծն է ի դպրոցս. կրօնական մասին իւրաքանչիւր ազգի ազգայոց իրենց հոգեւոր եկեղեցոյն աւանդութեանը անվնաս հետևելու ազատութիւնը։ Ռոպէրդեան վարժարանին համար երբէք չհեղգար Պ. Իւթիւճեանը անոր ուսմանց կարգը մի բան միջէ շարադասելու, և չը խղճեր բնաւ՝ անոր նպատակը հոգալու թէ՝ Արևելեան երկրին մէջ մինչև ցարդ հաստատեալ որ և իցէ Քրիստոնէական գաստիարակութեան վարժարանց տուածէն աւելի կատարեալ ու հիմնական կրթութիւն մը տալ։ Այս կերպ հրատարակիս մը Հայ զաւակաց համար յայտնի հրատարակելու մը ըլլալը գիտող ազգասէր խոկական անձ մը իրեն զգուշացուցիչ խորհրդակցութիւնը անոր հաղորդէին հետն ալ. բարակամիտ խմբագիրը անդգայութեան տալով իր միտքն ու խիղճը գրաձեալ կը գրէ նոյն հրատարը։ Յետ նոյն զգուշացուցիչ նամակը գրելուն, այդչափ ընդունելութիւն գտած է Ռոպէրդեան դպրոցին յօդուածը Պ. Մասիսի թերթին մէջ, ուր մեր յօդուածին փոքրիկ խորշ մը ալ չը գտնուի իր զեղեալ։ Ա՛յ՛ շնորհաբերը ասից կուտան չը գտնելով վերադարձ կընէ, երբ հաղորկերը իրեն համակիր գտաբ գտնելով կը զետեղի։

Հանելուկ մըն է այս դիտուածը մեծապատիւ Տէր, և խրթին խնամատ կը պարունակէ իր մէջը. որուն մեզ կարող չըլլալով մեկնութիւն մը տալ, այն գիրս կուղղենք Ձեր մեծութեան, որպէս զի պատուական լրագրիդ մէջ անցուցանելով ամենեցուն ազնիւ դատողութեան տեր եղողաց ծանուցուի. որ Պ. Իւթիւճեանին այս արարուածը ինչ մեկնութիւն ունի նէ. բացատրութիւն առնու ի միամտութիւն Ազգիս։

Մնամ Ձերում . . . . . .

Ղուտաս ծառայ

Գրիգոր Մաղաք Աուրատեան

Կ. Պոլիս 1863 Սեպտ. 4/16

Տասվի նաղբրլըղնատ ինֆիտալ իսէն թէվֆիգ պէյ էֆէնտիին եէրինէ, Օլսա պէյ էֆէնտի Տասվի նաղբրը նասպ պույրուլմուշ տուր։

Պու հաֆթա բէնիշէմպէ կիւնիւ Լիրմէնի Դաթօլսի Խաթրիգխանէսինտէ, պիր միլէթ մէճլիսի վագի օլ տուղու իշլիթիմիշ տիր։

Վ իսին ճանիպինտէ Պէտրոս աղա Ալաճաճիսանին զայ իթիսի օն եէտի պին զուրուշլուգ պօնօյա տայիր հիւքիւմէթ ճանիպինէ վէրմէսի թագրիրին սուբէթի տիր քի, Թէրաֆըմըզա կէօնտէրմիշ օլսա զուլնատան, խասսէթէն իլսան իսէրիզ։

Վ իսին սարրաֆանլնատան փէսոսի Ֆէրիսի պաղիրկէան իմզասը իլէ, վէ եէթմիշ տօգուզ բուսի աղբսթոսու օն տէօրսիւնճիւ կիւնիւ, եէտինէն ալընմըշ օլան թարիխի Իսրանինին օն տէօրթ բահտէ թարիխսէ մուվէրրէս օլսուզ հալտէ, եիրմի պիր կիւն վատէլի օն եէտի պին զուրուշլուգ պիր գըլժա աչըգ պօնօ զայ օլմուշ օլտուզունատան, վէ մէպլաղը մէղքիւր թէրաֆը պէնատ կէանէմ ատա օլուպ, զայ օլան պօնօ հէր քիմին եէտինէ պուլունուր իսէ, հիչ պիր քիմէնէ թէրաֆընատան սէմմը իթիրազ օլունմասը, վէ պուլունտուզա հալտէ, թէրաֆը քէմմէրանէմ պօնօյու մէղքիւրիւն իմասը խուսուսի իշիւն, հիւքիւմէթ մարիֆէթիլէ իլան գըլնմասը իլէ, վէ իշլատ արզուհալի ատճիզանէ մին պիր նուսխէսի հիւքիւմէթ մարիֆէթիլէ Թաստիգ օլունարադ, սանկի սէնոտէկէանէմէ վէ տիկէրինին քէզալը պաղիրկէան, մումանիլէհ թէրաֆընա իրսալ օլունմասընա միւսաատէի միւշիրիլէրի շայէան պույրուլմադ նիյազընատա օլ պատատ։

Սէնէ ՌՀՊ աղբսթոս ՀԱ

Սէնէ ՌՀՊ. բէպի իւլ էվվէլ ՌՀ

Պէտրոս Ալաճաճեան.

ԻԼԱՆԹ

ԱՌՏՎԻՆ ՆԻՄԸ. եանի

եիւզսէ իւչսէն օն իքի վէ օն պէշ վէ եիրմիսէ գատար օն իքի նէվի ֆասիլ հիսսաղը ճէտվէլի տիր։

Իշղալ ճէտվէլսէ օն զուրուշսան պիր միլիոն զուրուշա վէ պիր կիւնսէն պիր սէնէյէ գատար, նէ գատար բարանլն նէ գատար ֆասիլ հիսսաղը արանըրսա, պուլունուր։

Իշալընըշ բաղամ ճէմի պիլէնիրէր, պու ճէտվէլի բէջ դօլայ գուլանմա պիլիրլէր։

Մէսարիֆաթ մուհասէպէսի խիւլաֆասընատան Խոսիպ էֆէնտինին թիւրքի հրու ֆաթ վէ բագամ իլէ օլան պու ֆայտէլիւ թէէլիֆ, սաթըլըր։

Վ էզնէճիլէրատ Ղօրասաղը Հասան էֆէնտի։

Պաղչէ գաբուսունատա Համիտիյէ թիւրքէսինէ մութթասըլ բէսիմճի։

Սահհաֆիարատա, Հալէպլի Հաճի Հիւսէյին էֆէնտի, տիւքքեանլարընատա։

Օ խրատ պէյան օլունան կիւնէրտէ Ղայաթատա Խավիար խանընատա, էօյլէնտէն պիր սաաթ էվվէլ, Դարամուսալտա քեային շու միւլքլէր, իճապ իտէնին հիսապընա մէղատ օլունաճագ տիր։

1. Պիր քեարկիր պինա, իչինտէ մէնեկէնէլէրի գազանը վէ հէր լուսլուսուն թագրմը։ Պիր պէօյիւք գօղաղլըղը գաֆէսէլէրի իլէ պուզուլուզ վէ պիր տէ եաբրաղ ջարդը, վէ պիր շաբասխանէ պէշ սաէթ մաղազասը իլէ վէ էանիւնատ ատէնիզ իւզէրինէ եաբրմըշ պիր պէօյիւք թահթա իսկէլէսի իլէ։

2. Պիր էվ, իւչ օտա պիր պէօյիւք սուֆա, գույու, պաղչէ, աիրը, սամանլըգ, վէ պիր տէ պէկիր իլէ տէօնէր թագրմարը տէմիրտէն ուն տէմիրմէնի։

3. Պիր պէօյիւք թութլուգ իչինտէ իքի օտալը գուսուր իգթիզալարը մէվճուտ օլարադ քէօշկիւ եարը քեարկիր եարը թահտա մէվվէլսի, պաղը զարզավաթ պաղչէսի, վէ պիր ադար թահթը սու գույուսու։

4. Դարամուսալը Դամլաղ թէբաֆընտա Պէքիր Էֆէնտի պաղը նամ մահալատէ պիր պէօյիւք Թրիլեա ճընը զէյթինլիք 150 աղաճ մըգատարը։

5. Մէլարլըգ պաշընատա Ալի բէհլիվան պաղը նամ մահալատէ պիր պէօյիւք թութլուգ իչինտէ մէյվէ վէ ճէվիզ աղաճարը։

6. Համամ պաշընատա թութլուգ։

7. Լօմէր շամլուշ նամ պաղատէ զէյթինլիք վէ մէյվէլիք։

8. Պէքրէր Ամէտա նամ թարլատա քէսատանէլիք։

9. Զօղաղը նամ պաղչէտէ թութլուգ վէ մէյվէլիք։

10. Ալաբֆ վարօր իսկէլէսի թահթատան, պէշ սէնէլիք խիթիյատը սաթըրաճագ 1863 յուլիս իսկիթատանը։

1. Մէղատ Ռումի սեպտեմբէր 20 ճումատա կիւնիւ։

2. Մեպտ. 27 ճումատա կիւնիւ։

3. Հոկտ. 4 „

Տահա զիատէ թաֆսիլատ խոթէյէն, Ղալաթա Պուլէ գազետասընա նէշրիսատան սօղաղընատա Ն.° 15 Մ. տը Դամթրատան ազնայապիլիր։

7 Մեպտ. 1863 Ամիթանէ 1

Պէյ օղուլնատա պէօյիւք ճամատէտ. վէ Բամ քիլիսէսի գաշշընատա 25 նումէրօ իլէ մուրագգամ մազարատա միւճէտատէտն պիր մէղատ խանէ քիւշատ օլուպ. Ամիթանէ ահալիսինէ շու վէճհ իլէ իլան խաբէր. կէրէք խանէ վէ էշատը. կէրէք արատ վէ խանէ վէ սայիր էմլաք. վէ կէրէք էմլէկայը միւթէնէվիսէ վէ սայիր նէ մանթահ օլուբ խէպատանէրին ճէմիսխանէ պու մուզարատատ մէղատ օլապիլէճէք տիր։

Խանէ. տրատ. տիւքքեան վէ սայիր էմլաք. պուլնարքրն մէղատը հէր բարաբր կիւնիւ սաաթ պիրսէն պէշէ գատար օլուճագ տրը։

Թէճէմմիւլատ վէ էշատը սայրէք. վէ էմլէկայը միւթէնէվիսէ պուլնարքրն մէղատը հաֆթատատ իշկիւն. եանի չարշամպա. բէնշէմպէ վէ ճումատա կիւնէրի օլուճագ տրը։ Կէրէք էրքէք վէ կէրէք նիսա էլպիսէլէրի տասխի մէղատ օլունուր։

Հէր քիմ քի մանլնի քէնտի խանէսինտէ եախատ մաղաղատ. վէ տիւքքեանընատա մէղատ էմմէք խոթէմէղխան. սէրպէսթէճ պու մէղատխանէյէ կէթիրիպ օ մահալատէ խաֆիյէն մէղատ էմմէրրիր քի մանլնին մէղատ էմմէյէ թաղլրի օլան զէվթ մէղատխանէ սահիպի իլէ շու մուգավէյէյէ տասխի կիրէճէպիլիր։ Եանի մէղատ օլմագսըզըն տիւքքեան տահիպլէր ֆիկրանը քէսրպ ա զարշարը հալտէ թէմանէն ազճէսինի բէչինէն ալաղ կիսէր։ Եօգ էօյլէ խոթէմէյիպ տէ մէղատ օլմասընը խոթէր իսէ գանմի ֆիկրանի քէսրպ քէնտի հիսապը իշլէն մէղատ օլունուր։

Հէր քէսէ պիր սուհուլեթ օլմագ իշլէն իշղալ մէղատ խանէ քիւշատ օլունմաշ տուր. նիճէ քի Լէբարանին հէր թէբաֆընատա սաէթ օլունմաշ տուր. քի բիմիրր մաղերինի մէղատ եիմմէր խանէր վէ հէր քիմ քի ատնաղ մալ սրմագ խոթէր խսէ. իշպու մէղատխանէյէ միւրաճաաթ եիմմէլի տիրլէր։

Իշղալ մէղատ օլան մալէր սաթրարդը ատատ. մալ սահիպի մէտարիֆ օլարադ եիւզսէ պէշ թէմանէ խսէճէք տիր մէղատխանէնին մէմնունիլ։

Պաշնարատան պաշգա թաֆսիլատ խոթէյէն զէվթ. մէղքիր մաղաղատա տիրեքթօր իլէ կէօրիւշէպիլիրլէր։ 1

ՊՕՐՍԱ 1863	Սեպտեմբեր 11												
Լօնտրա 3 այ վատէ Դրչ.	107 3/4	107 1/4		ՄԷՃԻԹԻԷ ԵՒ ԲԵԱԹ	Բաղար էր. սեպտ" 9	Սալը 10	Չարշամպա 11	Բէնշէմպէ 12	Ճումատա 13		Ճումատա էր". 14	
Փարիս „ „				Մէճիտիէ լիրա . . Դրչ.	101	101	101	101	101	101	101	
Մարսիլիա 3 այ վատէ „	25 60	25 59		Սիմմազէ . . . „	68 7	68 5	68 5	68 20	69	69	68 16	
Ճէնովա „ „				Օնսէ" թէրթ. փայ" ալ „	51 10	51 10	51 10	52 20	53	52 20	52	
Ամսթրտամ „ „				Գանսօլիտէ . . . „	57 7	57 5	57 5	57 20	58	57 30	57 6	
Թրիէսթէ „ „				Գանսօլիտէ ճէտիտ . „	57 7	57 5	57 5	57 20	58	57 30	57 6	
				Թէրթիպաթը բապա „	57 27	57 25	58 25	58 20	59	59	58 16	
				Սէհիմ . . . . . „								

ՉԱՒԻՐԷ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

	Դրամ.
Թաղրան Աբնաուտա . . . . . բիլ	. .
Իսմայիլ . . . . . „	28–29
Գալաս . . . . . „	. .
Խուտէյի Պաղչէգ . . . . . „	. .
„ Պուրղաղ . . . . . „	. .
Բաղճ դըզըճա . . . . . „	. .
Իպրայիլ . . . . . „	19–22
Իսմայիլ . . . . . „	. .
Սամսն . . . . . „	23–24
Պուրղաղ . . . . . „	28–30
Պաղչէգ . . . . . „	. .
Գօղօրօղ Գալաս . . . . . „	. .
Ակրա . . . . . „	11–12

Մէվճուտատ 130,000։

ԻՄԹԱԶԻ ՏԱԽԻԼԻՅԻ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱՆԱՏՕԼՈՒ տէրիմ . . . . . օղկա	. .
ԹԻՖԹԻՔ Ինգարէ . . . . . „	. .
ՅԷՏԻՐ . . . . . „	. .
ՅԱՆ. ՄՕՄԻ . . . . . „	. .

ԻՄԹԱԶԻ ԵՃՆԻՊԻՅԻ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՋԻԼԼԻ ՎԻ ԹՕՋ ՀԷՔԻՐ	Դրամ.
Ինկիլիզ ըրիսա 6=10 լիպրա գանթար	265
Լիվերբուլ 10 լիպրա . . . . . „	. . .
Օրանտա սէպրա 6-10 լիպրա . . „	265
Ամէրիքա 8 . . . . . „	. . .
Ֆրանսէզ մի չէմմալը . . . . . „	255
Ինկիլիզ թօղ . . . . . „	255
Օրանտա էքսթրա . . . . . „	225
„ պիրինճի . . . . . „	215
„ իքինճի . . . . . „	212
„ իւչիւնճի . . . . . „	210
Ֆրանսէզ . . . . . „	208
ՏԷՄԻՐ Ինկիլիզ չէչիա լամա սէօրթ	. . .
քէօչէ հուվալագ . . . . . „	53–55
„ հարմա . . . . . „	55–57
„ սաճ չէչիա իլէ . . . . . „	. . .
„ չէմպէր . . . . . „	75–80
„ Մօսիով չէչիա . . . . . „	155–165
ԳԱԼԱՅ . . . . . „	785–790
ԳՈՒՐՃԻՈՆ Ինկիլիզ . . . . . „	160

Գուրչուն Ֆրանսէզ . . . . . գանթար	
ՉԻԼԼԻԲ պիր պէքիր 0 . . . . . „	155
„ իքի պէքիր 00 . . . . . „	. . .
ՍԱՉԻՍ Մարսիլիա չէչիա . . . „	145
„ Ինկիլիզ 40 օգ կասը պիր „	145–150
ՄՕՐ ՊԱԳԱՄ . . . . . „	45–50
ՍԱՆԹԱՄԱՐԹԱ . . . . . „	160–170
ՋԱՃՐ ԳԱՊՐԸՋ . . . . . „	35
ՇԱՂ Ինկիլիզ . . . . . „	63
ԿԵՕՋ ԹԱՇԸ Ինկիլիզ . . . . . օգկա	5 1/
ԳԱՀՎԷ Գաբօ Ֆինօ . . . . % „	1200
„ Իքինճի . . . . . „	1150
„ Իւչիւնճի . . . . . „	1080
ՉԻՎԻՏ Ինկիլիզ . . . . . „	120–140
ԳԸՐՄԸՋ . . . . . „	25–32
ՊԻՊԷՐ Լօնտրա Մարսիլիա . . . „	6
ՆԸՀԱՏԸՐ Ինկիլիզ . . . . . „	6
„ Մըսըր Ֆէճտա Էօզ . . . . „	6–6 1/4
ԹԷՆԵՔԷ + Նշան լիթի սանարգ . .	275–280
ՐՕՄ Ամերիգա . . . . . 1 կալօն	7 1/2
„ Ինկիլիզ . . . . . „	9

ՄԵՃՄՈՒԱՑԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՄԵՄՈՒՐԱՐԲՆԵՐՆ ԻՍՄ ՎԷ ՄԱՀԱԼԷՐԻ

ԱՍԻԹԱՆԷ. Պէօյիւք Լէվնի խանատա Թիւրքէնատէան Յամանիմ։
ԱՏՏԱՆ. Բայամատա օղուլ Յակոբ աղա։
ԱՖԻՕՆ ԳԱՐԱ ՏԻՍԱՐ. Պապասեան Գրիգոր աղա։
ԳԱՅՍԷՐԻԷ. Պէկիրեան խոսրով Պէյ։
ԷԿԻԷՆ. Թարագճեան Յակոբ աղա։
ԷՆԴԱԲԻ. Սինեօր Հիւսէյնի Լէվոնտաբ։
ԷՍԿԻՇԻՀԻՐ. Ռամիեան Ստեփանի Կարապետ աղա։
ԷՏԻՐՆԷ. Յովհաննէսեան Թարատ աղա։
ԵԶԶՈՒՄ. Շապանեան Գրիգոր էֆէնտի։
ԹԷՖԹԻՐՏԷՂ.
ԹՐԱԳՈՒԶԱՆ. Մամբլեան Պետրոս աղա։
ԻԶՄԻՐ. Թ. Սրվանզեան Սարգիս աղա։
ԻԶՆԻՄԻՏ. Գ. Տ. Թ. Գասպարեան։
ՀԱԼԷՊ. Յ. Ս. Բուրճանոֆ։
ՄԱԲԱՇ. Զօրպանը օղուլ Հաճի Տէվլէթ աղա։
ՊԱԼԱՏԱՆ վէ ՄԻՍՈՒՍՈՒ. Աբիկեան Թավմաս աղա։
ՊՈՒԼՏԱՒԿ. Տէրդաւիթ օղուլ Պետրոս աղա։
ՊՈՍՍԱ. Կէմիճեան Դնան աղա։
ՎԱՐՆԱ. Հաճի Կարապետ օղուլ Յովհաննէս աղա։
ՎԻԵՆՆԱ. Զըրտը վ Իշէն աղա։
ՔԷՕԹԱՀԻԱ. Լիւլէճեան Պնան աղա։

ՄԻԵԼԼԻՖԻ ԳԱԶԷԹԱ
ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՂԱԼԱԹԱՅԻ ԷՐՄԷՆԻ ՓԻԼԻՍԻՍԻ ՍՕՓԱՅԻ Ն.° 17
Յ. ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆ ԹԱՊԱԽԱՆԷՍԻՆՏԷ